

הלכות שבת סימן שסו

על ידי בנו שאינו סמוך על שלחנו (סו) אפלו הוא קטן, ועל ידי בתו (סח) שפגרה ואינה סמוכה על שלחנו, ועל ידי אשתו שאינה מעלה לה מזונות אפלו אין לה בית בקצרו. וילכתחלה טוב לחש לדברי שניהם היכא דאפשר: הגה ובדיעבד סומכין (סט) על דברי המקל בערוכו. וכן גדול (ע) שיש לו אשה, אף על פי שסמוך על שלחן אביו מופין על ידו (הג"א והגהות סמ"ק וכלי-כ) אפלו לכתחלה. (עא) ואין צריך להודיע לאתם שזכה להם קדם השבת, אלא אם מודיעם בשבת מתר לטלטל (כל בו): **יא (עב)** כגני חברה שהיו מסבין לאכל וקדש עליהם היום, (עג) הפת שעל השלחן סומכין עליה משום ערוכו; **להוא שמסבין בבית, שהוא מקום (יד) הראוי להניח שם ערוכו, (עד) אכל בקצרו לא (עה) (והוא הדין אם יש להם פת בשתפות באחד מן הבתים, (עו) סומכין עליו משום ערוכו): יב * על מצות ערוכו, (עז) יכול לערב בערו: יג * למצוה לחזור (עח) אחר ערוכי הצרות: יד * סומכין על מצות ערוכו: טו * על מצות ערוכו: טז * אמתי מקרב, (פ) בשעה (פא) שמקבץ אותו מבני**

באר היטב

תחלת ערוכו: (יד) הראוי. עין בחשובת חכם צבי סימן קיא: (טו) ערוכו. צ"ע אם אדם אחר שאינו דר באותו העיר יכול לקרב בקרב זה, ונ"ל דיכול לקרב, דהא אלו לא ערכו אף הוא היה אסור לטלטל, וא"כ גם הוא שך במצוה זו, מ"א, ע"ש. והעקר דהמשמש יתן הערוכו להכריז ויזכרו לכל הקהל על ידו, וכ"כ במנהגים. ולפי"א אם חשקה ליל י"ט ראשון ולא זכה אסור לזכות ב"ט כמ"ש סימן תקכח אלא על תנאי, ואם י"ט אינו סמוך לשבת אין לערב בקטח שלנו מנג' לנג', עין רמ"ש ש"ע"ב. ואומר לכל שבתות השנה, כמ"ש

שערי תשובה

מתנה כו'. ועין בשו"ת מאמר מרדכי סימן ט שכתב שיש לעצן בזה למאי דקו"ל בסימן שעא דאפלו קטן אוסר, א"כ מת אחר והניח ושתו לקטן שלא היה צדן כדולם בשעת קניית הערוכו. דהא קו"ל המזכה לערב לא קנה, ולא שמענו מי שהעודר מחמת זה לעשות ערוכו מחדש, וע"ש שפ"ל בד"ן קני ע"מ להקנות לערב, ע"ש. ולפענ"ד י"ל דדוקא קטן אוסר אבל עבר אינו אוסר, אף דזכה בביעה דאמי ממלא, מ"מ כיון שאינו בעולם תהא לה כדירה בלא בעלים ואינו אוסר: עד שבת⁽⁶⁰⁾. ומיהו אם שכתו לזכות עד שבת מתר לטלטל, כמ"ש רמ"א ס"ו.

באר הלכה

על שלחנו, ואפלו אוכל בחנם [פרשה וא"ן]: * **מקרב וכו'.** ובמקום שהגו לעשות בשביל כל הקהל⁽⁶⁷⁾ בערב פסח ואחר רוצה לעשות לעצמו בכל ערב שבת, כמו שכתבו כמה אחרונים דלכתחלה טוב להג' פו, אין קדאי שיקרב עליו, וגם נכון שיערבו יתן גם-כן לאחר לזכות בשביל כל העיר, דאם ירצה באמת לחלק עצמו מן העיר יש מקום לומר שיאסרו אלו על אלו. ועין בסימן שצב: * **על מצות ערוכו.** עין משנה ברורה מה שכתבנו לענין אדם אחר ששוכת בעיר יכול לקרב בקרב זה. ואפלו לא יהיה שם רק ביום טוב ולא בשבת שאחרי, מהני לה הערוכו [לענין דברים שאין בהם צורך כלל, כמו שכתוב ריש סימן תחית בהג"ה]. ולפי זה אם אין דעתו לשאר שם לא לשבת ולא ליום טוב אין יכול לקרב, ולא דמי למאי דקמא לן בעלמא דהעושה מצוה לאחר כגון שקובע מיונה וכהאי גוונא דיכול לקרב, שם בעידי מעשה, מה שאין כן בזה שהוא רק בקרב בעלמא, שהערוכו כבר נתקבץ על ידי אחר. אכן לפי מנהגנו לכתחלה, דלאחר שקבץ השמש הערוכו מקל הבתים נותן להכריז לזכות לכלם ולקרב וכוון ראוי לעשות, כמו שכתבנו לעיל בסעיף קטן מה במשנה ברורה, יכול לעשות זה גופא גם על ידי אחר שאינו מבני העיר, דהזכיר שזוכה לאחרים חשוב כמעשה, כל זה

משנה ברורה

רוצה לומר, ואוקלת שם המזונות שנותן לה בעלה, וסלקא דעתך דמגו דתקיא לעצמה בערוכו זה בשביל ביתה תזכה בערוכו גם לאחרים, קא משמע לן דלא; והשעם, דבאמת לעצמה אין צריכה ערוכו כלל, דגמשתכת אחר בעלה⁽⁶⁴⁾. (נג) כדלקמן בסימן שע סעיף ו, וליקא מגו: **(סז) אפלו הוא קטן.** עין דלענין מציאה יש לו יד לזכות לעצמו כשאינו סמוך על שלחן אביו⁽⁶⁵⁾: **(סח) שפגרה ואינה סמוכה.** רוצה לומר, דוקא באופן זה, ולא בדעה הראשונה דסבירא לה דכשפגרה אפלו בסמוכה מזה על ידיה; וכן בעל-ידי אשתו, דוקא היכא שאין מעלה לה מזונות, דאז מציאתה לעצמה ולא לבעלה: **(סט) על דברי המקל בערוכו.** רוצה לומר, (נג) בין קטן ואין סמוך על שלחנו או גדול אף שסמוך, וכן בעל-ידי אשתו אף על פי שפעלה לה מזונות: **(ע) שיש לו אשה** וכו'. שעושה הכל על דעת עצמו ולא על דעת אביו⁽⁶⁹⁾: **(עא) ואינו צריך להודיע.** דזכין לאדם שלא בפניו: **יא (עב) כגני חברה וכו'.** אשמועינן בזה שני דברים: אחד, אף על-גב שלא הניחו לכתחלה להם ערוכו, גם, דאפלו (נד) אותו הפת לא היה מתחלה של פלם, כי אם כפרושו⁽⁶⁶⁾, אפלו הכי כיון שזמנן לאכל לעו⁽⁶⁸⁾ ויכולין לאכל לדעתם, הרי הוא כאלו נשתתפו בו עמו ויש להם בו זכות, ועל-פ"א הוא קנס עד לאחר בין השמשות סומכין עליו משום ערוכו: **(עג) הפת שעל השלחן וכו'.** לכאורה בעינן שיהיה אז עדין אצלם פת אחד שלם, וכנ"ל בסעיף ו, או אפשר כיון דלא הביאו פתם אלא בעל-הבית זמנן לטעוד משלו, דינו דומה להא דסעיף ז, וכן משמע בתוספת-שבת, אכל באמת יש לחלק ביניהם, וצריך עיון: **(עד) אכל בקצרו לא.** דחצר לאו בר-דירה הוא: **(עה) והוא הדין אם יש להם וכו'.** דין זה הוא זו ואין צריך לומר זו. ובתוספת-שבת פתח, דהא משמע לן דסומכין עליו בחזקת שהוא קנס אף על-פי שאין יודעין בעצמן, משום דמוקמינן לה אהזקתה: **(עו) סומכין עליו משום ערוכו.** ומשום שתופי מבואות יכולין לסמך אף כשמנח באחד מן הצרות [גמרא]: **יב (עז) יכול לערב בערו.** אפלו משל הקטן שלא מדעתו, (נח) מפני שהוא לו כגן-בית⁽⁶³⁾, שיכול לערב משל בעל-הבית שלא מדעתו, כמו שיתבאר בסימן שסז: **יג (עח) אחר ערוכי הצרות.** כ"י שלא יבואו לטלטל באסור⁽⁶⁴⁾: **יד (עט) על מצות ערוכו.** ואפלו (נו) אדם אחר שאינו דר באותה העיר ורוצה לשבת שם בשבת, יכול לקרב בקרב זה, דהא אלו לא ערכו זהה גם הוא אסור לטלטל, ואם כן גם הוא שך להערוכו. ועין מה שכתבנו עוד בזה בבאר הלכה. אם מניח ערוכי-תבשילין וערוכי-תצרות בזמן אחד (נז) מקרב בקרב אחת על שתייהן, דהינו "על מצות ערוכו", ואומר הנפסח "בהדין ערוכא" על כל אחד ואחד כפי נסחו. ובתני-אדם כלל קב פתח, שיאמר "על מצות ערוכי תבשילין וערוכי תצרות"⁽⁶⁶⁾, ואומר "בדין זהא שרא לן לאפניו וכו' ולטלטל מבית לחצר" וכו': **טו (פ) בשעה וכו'.** מפני שכל המצות מקרב עליהם עובר לעשותן. ולפי מה שכתב הרמ"א לעיל בסעיף ו דהמנהג לקבץ קמח מבתי העיר, אין לקרב בשעת קבוץ, דהוי עובר דעובר כל-זמן שלא נאפה הפת: **(פא) שמקבץ וכו'.** הבית יוסף והב"ח כתבו בסימן שצא דצריך לקרב

שער הצינן

(נז) בית-יוסף בשם הרא"ש. וקצת קשה. דהא פאמא לא בריא הלכה אם דבריו כפי יהודא פן בתיא או כפי יהודא פן בבא, אלא שמתחמת ספק נקטין דבריו שניהם להקל בערוכו, ואם-כן בעניננו דנפקא מיה חמרא נמיא להפך דהלכה כרבי יהודא פן בבא דאוסר בנשים, ואם-כן צריכה לערוכו ושך מגו לענין לזכות לאחרים: **(נח) בית-יוסף:** (נד) תוספות ורשב"א וריטב"א: **(נח) הגר"ז:** (נו) מגן-אברהם ורש"א: **(נז)** חידושי רבי עקיבא איג' בשם תשובת מהר"ם דייבטוין: **(עא)** עיין במשנה-ברורה לעיל (סעיף-קטן מה) ובמחצית-השקל (סעיף-קטן כ).

הַלְבוּת שֶׁת סִימָן שְׁמוֹ שֶׁמוֹ

ביאורים ומוספים

מאם לא אמר בכלל. ובמקום שצריך גם שיתוף ואמר רק לשם עירוב, כתב החזו"א (א"ח סי' צ ס"ק כד) שאין מועיל אפילו בדיעבד, משום שמוכח שלא התכוין לשם שיתוף. ואם עירב משלו ולא זיכה על ידי אחר, כתב החיי אדם (כלל עב ס"ו) שלא חל העירוב, אף על פי שברך ואמר 'בהדין'.

סִימָן שֶׁמוֹ

אִם אֶשֶׁה יְכוּלָה לְעָרֵב

[ש"ע ס"א]

אֶשֶׁהוּ שֶׁל אָדָם¹.

1) הַקְדָּמָה

דין עירוב אשה שלא מדעת בעלה, מבואר בגמרא (עירובין פ, א) וכך נאמר שם: "אמר שמואל, אשתו של אדם מערבת [דהיינו נותנת את חלק בעלה בפת העירוב] שלא מדעתו". ונחלקו הראשונים באיזה אופן מדובר, דעת תוס' (שם ד"ה רגיל) והרא"ש (פי"ו ט) שאם הבית פתוח רק לחצר אחת, או אם הוא פתוח לשתי חצרות אלא שהוא רגיל להשתמש רק בחצר אחת, שבאופנים אלו הוא אוסר על החצר, יכולה האשה לערב בעל כרחו של בעלה, ולדעת הרא"ש וכן פסק השר"ע כאן, גם באופן שאינו אוסר, מי"מ אם רגיל לערב עם חצרו, יכולה האשה לערב בעל כרחו, אבל אם אינו אוסר וגם אינו רגיל לערב, יכולה האשה לערב רק שלא מדיעתו, אבל אינה יכולה לערב בעל כרחו. ודעת הרמב"ם (פי"ה מהל' עירובין ה"ה) שבכל האופנים אין האשה יכולה לערב בעל כרחו של בעלה, אבל יכולה לערב שלא מדיעתו.

ובאופן שגם האשה אינה נמצאת, יכולים גם שאר בני הבית לערב שלא מדיעת בעל הבית, ואינם יכולים לערב בעל כרחו. וכל זה דוקא באוסר או רגיל, אבל בלאו הכי אין מערבים שלא מדעתו.

ולענין שאר בני החצר, נחלקו האחרונים האם דינם כבני ביתו, ודעת הביה"ל (ד"ה אבל) להכריע, שבאופן שהוא גם אוסר עליהם וגם רגיל לערב עמם, יכולים לערב שלא מדיעתו, ואפילו מפיתו של בעל הבית. ואם מוכיח מפת שלהם, מועיל אפילו כשאינו אוסר.

[ש"ע שם]

מְעַרְבֵת שְׁלֵא בְיַדֵּיעָתוֹ, דְּמִסְתַּקָּא נִיקָא לָהּ².

2) ובטעם הדבר ביאר הבי"ח (ד"ה ומ"ש וכל), שעירוב חצרות הוא מצוה מדברי סופרים, ולכך כשלא יודעים מה דעתו של הבעל מותר לערב, משום שנוח לאדם שתיעשה מצוה בממונו.

[משנ"ב ס"ק א]

שְׁמָא יִתְנֶנָּה לְהַקְנִיט אֶת הַדְּרָס לְאֶסֶר עֲלֵיהֶם³.

3) ביתר ביאור כתב הלבוש (ס"א), שעל ידי כך יריבו איתו שכניו, והכתוב צוח ואומר (משל"ג, ז): "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום", ואם כן איה השלום והנעימות שיבואו מתקנת עירובין, תעל כן הקילו ואמרו שאשתו שהיא גופו של אדם מערבת לו שלא מדעתו, ואפילו אם מיחה בה שלא לערב. והוסיף, שחז"ל לא חששו שמא גם האשה תסכים לאסור על בני החצר ואם כן עדיין תישאר שם מריבה, משום שהוא דבר שאינו שכיח.

טעם אחר כתב הבי"ח (ד"ה אשתו) מדוע גם במיחה בה הבעל בפירוש יכולה אשה לערב בעל כרחו, והוא משום שהעירוב הוא מצות עשה מדברי סופרים [ולכך מבכרים על מצות עירוב], וכשמוחה בה שלא לערב הרי הוא כאילו מוחה באשתו שלא לקיים מצוה.

המשך במילואים עמוד 20

[משנ"ב ס"ק פא]

בְּשַׁעָה שֶׁפְּתַחֲלִי לְקַבְּצִי⁸⁸ וְלֹא כְּשֶׁנִּגְמַר הַקְּבוּצָה⁸⁹.

88) במצוה שתלויה ביד אחרים, כתב בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' רנד) שאין מבכרים עליה, שמא לא יתרוצו. ולפי זה יש לעיין כיצד מבכרים בתחילת הקיבוץ, הרי יש לחוש שמא לא כולם יתרוצו ותהא ברכתו לבטלה.

89) ולהפסיק בדיבור באמצע שמקבץ, כתב הכף החיים (ס"ק קל) שדומה לבדיקת חמץ שאין מפסיקים בדיבור משעה שמתחיל לבדוק את ביתו עד גמר הבדיקה, וכמו כן אסור להפסיק בדיבור משעה שמתחיל לקבץ עד סוף הקיבוץ.

[משנ"ב שם]

וּבְכַרְטָא אִם לֹא הִנָּח הָעֵרֹב עֲדִין בְּמִקְוֵמוֹ⁹⁰.

90) היינו בבית שבו מניחים את העירוב. ובספר הפרדס לרש"י (סי' קח) כתב, שמכרך רק בשעה שמניחו במקום שמור או בתיבה, וכן פסק המחזור ויטרי (סי' רפג).

[משנ"ב ס"ק פג]

צְרִיף לְהוֹסִיף בּוֹ שְׁרִיטָא דְּמַבְוִי⁹¹.

91) ואם אמר רק עירוב ולא הזכיר שיתוף, כתב החזו"א (א"ח סי' צ ס"ק כד) שהעירוב פסול, משום שיש בעיר הרבה חצרות שאינן פתוחות זו לזו ואינן יכולות לערב ביחד.

ובמקומות שיש להסתפק אם צריך לעשות עירוב או שיתוף, כתב החזו"א (שם ס"ק מב) שם שיאמר את הנוסח 'בהדין' של עירוב ושיתוף, וכשמניח את העירוב יאמר שאם צריך עירוב הריני מניחו לשם עירוב, ואם צריך שיתוף הריני מניחו לשם שיתוף, ואם צריך עירוב ושיתוף הריני מניחו לשם עירוב ושיתוף.

[משנ"ב שם]

בְּהִרְדֵּי עֲרוּבָא⁹².

92) לענין עירוב תבשילין שתיקנו חז"ל לומר בנוסח העירוב 'בהדין', כתב בשו"ת חיים שאל (ח"א סי' כט ד"ה אמנם) שהוא משום שבשעה שמכרך צריך לקחת את התבשיל בידו. ואם היה בבית הכנסת ונוכר ששכח לערב, אינו יכול לברך על עירוב תבשילין ולומר שבתבשיל שבביתי יחא שרא לי וכו'. אמנם בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ג סי' ח) כתב, שכשם שבעירובי חצרות תיקנו חז"ל לומר 'בהדין' ואין צריך לאחוז את העירוב בידו, שהרי יכול לערב על פת של חבירו, כך גם בעירובי תבשילין אינו צריך לאחוז התבשיל בידו, ובשו"ת צור יעקב (סי' קעא) כתב כן גם לענין עירובי תחומין.

ואם ביום שיש לקראת השבת כשהוא כבר בבית הכנסת נזכר שלא עירב עירובי חצרות, כתב בספר שלמת חיים (ח"ד סי' ה אות טז) שבדיעבד יכול לעשות קנין סודר ולהקנות לשכניו את הככר המתח במקום פלוני, אבל לא יעשה כן לבתחילה.

[משנ"ב שם]

"לְכַל שְׁבָחוֹת הַשְּׁנָה וְלְכַל יָמִים טוֹבִים"⁹³.

93) ואינו מזכיר גם את יום הכיפורים. והאלף למטה (סי' תריא אות ב) תמה דבר, מדוע אין מזכירים מפורש את יום הכיפורים כשם שמזכיר ימים טובים, ונשאר בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק פד]

וְהוּא הִדִּין אֶפְלוֹ אִם הִנָּסַח בְּהִרְדֵּי עֲרוּבָא אֲסִיפֵן לֹא אֶמְרוּ עֲלֵינוּ⁹⁴.

94) וכשאמר רק חלק מהנוסח, כתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק ז) שבאופן שלא אמר את כל הנוסח של 'בהדין', אפילו בדיעבד אין העירוב חל, והכף החיים (ס"ק קלו) פקפק בזה מדוע אם אמר רק חלק יהיה יותר גרוע

הלכות שבת סימן שסו

פ"ט ש"ק ל"ט
צ"ב י"ט

החצר או (פב) *בשעה שמזנקה להם. ואומר ב'בהדין ערובא זהא שרא לן לאפוקי ולעילוי מן הפתים לחצר ומן החצר לפתים ומבית לבית (פג) לכל הפתים שפחצרו. *אם גבו הערוב (פד) ולא ברכו עליו, אין הברכה מעבכת ומתרים לטלטל:

שסז אם אשה יכולה לערב, וכו' סעיף אחר:

א ערובין פ' מימרא
דמשואל וקפירוש
התוספות נראיש
וקפירוש השו"ב הניג
ברמא דנשים ששקבו
וכי' שם ג' הרא"ש
שם ד' תוספות שם
וראש' ומהר"ק
ושאר פוסקים

א (א) *אשתו של אדם (ב) מערכת לו שלא מדעתו, אפלו אם מכה בה שלא לערב ואפלו אין רגיל לערב עמהם; והגי מלי (ג) פשאוסר עליהם, כגון שאין הבית פתוח אלא לאותו חצר, באבל אם הוא פתוח לשתי חצרות, באחת רגיל לצאת ולבוא תדיר, שאוסר עליהם, ובאחת אינו רגיל לצאת ולבוא, (ד) ברגיל שאוסר, מערכת שלא לדעתו אפלו אינו רגיל לערב, ובשאינו רגיל לצאת ולבוא נמו, אף-על-פי שאינו אוסר, אם (ה) רגיל לערב עמהם מערכת שלא לדעתו, אבל אם אינו אוסר וגם אינו רגיל לערב עמהם, אינה מערכת שלא לדעתו. *וכל זמן שלא מכה בה פרוש, אפלו אם אינו רגיל לערב עמהם ואינו אוסר, מערכת שלא בידיעתו, דמסתמא ניחא לה²; (ו) *אבל אינה יכולה (ז) לזכות משלו לאחריים

באר היטב

סימן שסח. ונס' של-שלמה בפרק קמא דביצה סימן לר פתב לומר גס'פן ליוס' טוב, ואין בזה משום שנוי מנהג. ועין סימן תקיח. ועין תשובת ב"ח סימן פא ובהר"מ בוטון סימן צח: (ח) לזכות. נראה לי דמקונותיה רשאה לזכות, מ"א:

באר הלקה

מתבאר מדברי מגן אברהם ושאר אחרונים: * בשעה שמזנקה וכו'. עין במשנה ברורה. והנה מהבית יוסף והב"ח בסימן שצח משמע דהברכה צריכה להיות קדם שנהאחר מגביה לזכות בשבילים דאז מקרי עובר לעשותו. והנה לענין דיעבד, בודאי יוכל לברך אפלו אחר הזכוי, וכמו שכתבו המגן אברהם ושאר אחרונים, משום דעקר קנית הערוב חל בעת כניסת השבת, ובפרט אם הוא עדין קדם שנהג הערוב במקומו בודאי מקרי עדין עובר לעשותו, וכמו שכתבו הפרישה ומו"ק וקציעה. ואפלו לכתחלה יש לעין דאולי יותר עדיף לברך אחר הזכוי, דבשלמא היכא שמקבץ הערוב מאחרים שוף לברך אפלו בשעה שמתחיל לקבץ, שפכר התחיל למעשה הערוב על-ידי הקבוצן שגבה השמש מאיזה אנשים, מה שאין פן היכא שרצה לערב משלו בשביל פלם קדם הזכוי, עדין אין על הפת שם ערוב כלל, דעדין לא יצא מרשותו כלל וכמו שמען עדין בסול דמניא, ועקר שם ערוב נעשה על-ידי הזכוי, שנעשו פלם תמיד פו על-ידי הזכוי שמזנקה להם על-ידי אחר, ובקשורו קדם היכא, לכאורה הו' בכלל קדם דקדם, דחסר עדין מעשה שלמה של הזכוי, שבלא זה חסר על הפת עקר מעשה הערוב ונכחו יוכל לברך על תפלין קדם שהנהג הפרישיות בתוך הפתים. ובאמת בסימן תככו נזכר בטור ולשון ערוך בהדיא שמקבץ אחר הזכוי, ואף ששם בפשיטתה הובא באמת דעות החולקים בענין זה, יש לומר דשאני הנהג דשוף שם שם ערובי-חבשילין אפלו קדם הזכוי, שגם לעצמו לחוד צריך לעשות ערובי-חבשילין, מה שאין פן בענינו, כל היכא שהפת לא יצא מרשותו עדין אין עליו שם ערוב כלל ואין שוף לברך פאו, שנחסר עדין פל עקר המעשה וכו'ל. ואפשר דכנת הבית יוסף והב"ח הנינו בשמטר הפת להאחר לשם ערוב, וקדם שמגביה לזכות בשביל פלם כיון מקבץ בעל-הבית הנותן הפת, וזה יש לומר דלא הו' בכלל קדם דקדם, כיון שקבץ מסר לאחר לשם ערוב, שם ערוב חייל עלה אף שלא זכה עדין לשום אדם אחר, ודומיא היכא שהתחיל השמש לקבץ אפלו מאדם אחד דיוכל לברך על מצות ערוב. ומכל מקום מסימן תקכו מוכח בהדיא דאפלו אחר

משנה ברורה

בשעה שמתחיל לקבץ⁸⁸ ולא כשנגמר הקבוצ⁸⁹, דאז כבר נגמר המצוה. (נט) והאחרונים הסכימו דיוכל לכתחלה לברך אחר שקבר נגמר הקבוצ, והשעם, משום דסבירא להו דאחר שנתקבץ צריך לכתחלה לזכות לכל בני העיר, כמו שכתבנו לעיל בסעיף-קטן מה, ומקרי עדין עובר לעשותו כשהוא קדם הזכוי; ומכל מקום בדיעבד אפלו כבר זכה (נט) גס'פן יוכל לברך, דעקר קנית ערוב חל בעת כניסת השבת ומקרי בכל גווי עובר לעשותו, ובפרט אם לא הנהג הערוב עדין במקומו⁹⁰, (ס) בודאי שוף לברך, דלא נגמר עדין המצוה: (פב) בשעה שמזנקה להם. פרוש, שמערב משלו ונותן לאחרים, ואומר לו שאחר שברך יגביהנו כרי שזנקה בשביל אנשי העיר. ועין בבאר הלקה שהבאנו, דהמקבץ אחר הזכוי יש לו גס'פן על מי לקמף: (פג) לכל הפתים שפחצרו. ולא הזכיר מבוי, משום דכאן ארי' שלא נתקן המבואות בערובין פדיו, וכל חצר מתקן ערובי-חצרות נק להתיר הטלטול בחצר, אבל במקום שנתקן המבואות, המנהג שעושין ערובי-חצרות ושחופי-מבואות פתודי, כמבאר בסימן שפ, ועל-פן צריך להוסיף בו שריתא דמבוי⁹¹, וזה נסחו: "בהדין ערובא⁹² זהא שרא לנא לאפוקי ולעילוי מן הפתים לחצר ומחצר לבתים ומבית לבית (סא) ומחצר לחצר ומגג לנג ומפתים וחצרות למבוי וממבוי לכל הפתים והחצרות שבעיר הו, לנו ולכל הדרים בעיר הזאת ולכל מי שיתוסף בה". ואם מערב לכל שבתות השנה, יסיים "לכל שבתות השנה ולכל ימים טובים"⁹³ [ואחרונים: (פד) ולא ברכו עליו. והוא הדין אפלו אם הנסח בהדין ערובא גס'פן לא אמרו עליו⁹⁴, כיון שמשפתין בערוב סגי בנה:

א (א) אשתו של אדם וכו'. מפני (ב) שאשתו כגופו, והקלו אפלו כשמתה בה, (ג) משום שחששו חז"ל שמה יתפון להקניט את הדרים לאסר עליהם⁹⁵; (ב) מערכת לו. ממשלו: (ג) פשאוסר עליהם. החצר אם לא יערב עמהם: (ד) ברגיל שאוסר⁹⁶) וכו'. בדלקמן בסימן שפו סעיף ט, עין שם: (ה) רגיל לערב וכו' שלא לדעתו. הינו אפלו (א) כשמתה בה, והשעם, משום דרכי שלום⁹⁷, כיון שעד עתה הנהג דרכו לתן חלק בערוב⁹⁸, לכן חל הערוב בכל גווי⁹⁹) ומתר אחר-כך לטלטל פלים ששכתו בביתו (למבוי) [לחצר זה: (ו) אבל אינה יכולה וכו'. הינו, אפלו לבני חצר שאוסר עליהם ורגיל לערב עמהם: (ז) לזכות משלו¹⁰⁰] וכו'. ומקונותיה יוכלה (ז) לזכות, שהיא שלמה¹⁰¹:

שער הצינן

(נט) מגן אברהם וט"ו ותוספת' שבת וש"א: (טז) מגן אברהם ותוספת' שבת והגר"ו וחי' אדם: (ד) עין בפרש' שדעתו דאפלו לכתחלה יוכל לברך אחר הזכוי אם הוא קדם שהנהג הערוב במקומו, וכן פתב פמור וקציעה, ומה שכתב השו"ע בשעה שמקבץ' את רמי לאפוקי קדם הקבוצן משום דהו' קדם דקדם: (סא) אף-על-יב דכל החצרות רשות אחת הו' ומתר לטלטל מהו לזה אף בלי ערוב, מכל מקום נפקא מנהג על-ידי ערובי התי' לטלטל אף פלים ששכתו בתוך הבית [פמ"א]: (ב) אחרונים: (ג) לבוש: (ג) פן מוכח ברא"ש: (ד) מגן אברהם. ועין במתצית-השקל:

הלכות שבת סימן שזו

(ח) שלא בידיעתו. ה'אם אין הפעל והאשה בעיר, (ט) וכולים בני הבית לערב שלא בידיעתו אם אין הבית פתוח אלא (י) להצד אָחַד, ואפלו אם היה פתוח לשתי הצדות, אם הוא (יא) רגיל לערב באחד מהם מערבין עליו, אָבֵל אם אינו רגיל לא. *אָבֵל בני הצדא אין וכולים לקח פתו מביתו לערב (יב) שלא מדעת אָחַד מבני הבית, אפלו רגיל עמהם ואוסר עליהם. *וְיֵשׁ אֲמָרִים דָּאִין אֲשֶׁתוּ מְעַרְבֵת אֵלָא שְׁלֵא בִידִיעֵתוּ, (יג) אָבֵל אם אומר שאינו רוצה (יד) לערב עמהם לא. *וְאִם הוּא רְגִיל לְעָרֵב עִמָּהֶם וְעָכְשׁוּ אִינוּ רֹצֵה, (טו) בני הצדא נכנסים לתוך ביתו ונוטלים ממנו בעל-פְּרָחוּ, ואם אינו רגיל אינם וכולים לטל ממנו בעל-פְּרָחוּ, (טז) אָבֵל כּוֹפִין אוֹתוֹ בְּבֵית־דִּין לְעָרֵב עִמָּהֶם או בֵּית־דִּין (יז) יוֹרְדִין לְנִכְסָיו: (כ) *הגה מי שאינו רגיל לערב

ה חתופת שם פני שפרש הרא"ש שם דבריהם ו חתופות והרא"ש שם אהא דשמואל אסר מבני הטוב שרגיל וכי ז לשון טור ח הרכבים פסקה ה מהלכות ערובין ט שם בגמרא י בית יוסף וישן פתח הכב הפסיד ברש פסק קצתו תפסו

באר היטב

(3) בני הצדא. והוא הדין אשתו, מגן-אברהם, ע"ש:

באור הלכה

(ח) שלא בידיעתו. פרוש, (ח) שאין הפעל יודע מה: (ט) וכולים בני הבית וכו' שלא בידיעתו. ואם ידעו ממנו שאינו רוצה, אף-על-פי שלא מזה כם בפרושו, (י) אין וכולים לערב: (י) להצד אָחַד. דוכות הוא לו ובדאי לא יקפיד עליהם, אָבֵל אם הוא פתוח לשתי הצדות, אין וכולים לערב עליו שלא בידיעתו כי איננו זכות לו ודאי, כי שמה לא יחפץ לערב עם הצדא זו אלא עם זו, אם לא דקמסיס המספר: (יא) רגיל לערב וכו'. דמסתמא (י) וגם עתה דעתו לזה: (יב) שלא מדעת אָחַד מבני הבית וכו'. רוצה לומר, שלא בידיעת אָחַד מבני-בית, דאי היה בידיעתם היה (ד) מתר כל-זמן שלא שמעו מבעל-הבית שאינו רוצה בערוב. וענין בבאור הלכה שהבאנו בשם פמה אחרונים שפוסקין דבני הצדא וכולין לקח פתו שלא בידיעתו [כל-זמן שאין יודעין שהוא מוחה בפדכן], ואפלו שלא בידיעת בני-ביתו: (יג) אָבֵל אם אומר שאינו רוצה וכו'. אפלו אם אין הבית פתוח (ט) אלא להצד אָחַד, שאוסר עליהם על-ידי מניעתו את הערוב: (יד) לערב עמהם לא. ואפלו (י) אם אומר פן לאחר שערכה, תחבטל ערובה למפרע: (טו) בני הצדא וכו'. והוא הדין (יב) אשתו, ומקרי שעל-ידי מניעתו את הערוב (י) אוסר עליהם: (טז) אָבֵל כּוֹפִין אוֹתוֹ בְּבֵית־דִּין, רוצה לומר, אף-על-פי שהן כופין אותו אין עמקן כדי שלא יאסר עליהן. ודין זה דבית-דין כופין הוא (יג) לכלי עלמא*4, אף לדעה ראשונה: (יז) יוֹרְדִין לְנִכְסָיו. ועושוין שתוף:

הזכוי יוכל לברך לכתחלה, וכן הוא דעת הפרשה ומור וקציעה כאן וכוונקר לעיל, היכול לברך אף אחר הזכוי וקדם הנחה, ועל-כן הנוהג כן בנדאי אין למחות בקדו. ונראה עוד, ואפלו מי שנוהג לברך התנכה קדם הזכוי, הנפח של בדיעין ערובה טוב שיאמר אחר הזכוי:

* אָבֵל בני הצדא. עין משנה ברוחה שפרשנו דהאי שלא מדעת הינו שלא בידיעתו, והוא כפרוש המפרשים, ומקור דברים אלו בטור. ובאמת דין זה תמוה מאד, וכמו שתמחה הב"ח ז"ל ושאריו מפרשים, דמאי שגא בני הצדא מבני הבית, אם התירו בבני הבית שלא בידיעתו היכי שאינו פתוח אלא לתצר אחד או כגריל להשתתף, ומשעם וזכות הוא לו ובדאי ניחא לה, וכמו שכתב הפגן-אברהם סעיף-קטן ג, כמו-כן יש לנו להחיר באפנים אלו גם בבני הצדא, דבדאי מתרצה לזה? ובאמת היה נראה מפני גדל הקשני, דאין פגנת הטור והמחבר כלל לתרש דבני הצדא גרעיי מבני-ביתו, דאין שום מקור לזה כלל, ומה שכתב אָבֵל בני הצדא וכו' לא קאי אדסקיף לה דינא דבני-ביתו, אלא אריש הסימן קאי, דינא דאשתו מערבת אפלו בעל-פְּרָחוּ, וישראל מדעתו דקאמר גבי בני הצדא הינו בעל-פְּרָחוּ ובעל-בית, ועקר דינא אתי לאשמועינן דבעל-פְּרָחוּ של בעל-בית לגמרי אין שום פנים להחיר לאנשים דעלמא; וכן הוא דברי הרא"ש ששמענו נובע כל סימן זה, עין שם שכתב דהא דבני הצדא נכנסין ונוטלין בעל-פְּרָחוּ הינו גם-כן שיהיה על-פְּרָפנים דעת אשתו, אָבֵל בעל-פְּרָחוּ של פלם אין שום דמטרת אָחַד מערב, עין שם, ואם נימא פ בני-בית, שדבריי הטור הם משם דבריי הרא"ש, וכן משמע בבאור הגנ"ז סעיף-קטן ז שמפרש פן דבדרי המתברר [עין שם דלא הביא ראייה אלא לענין בעל-פְּרָחוּ]; אלא דלפי זה אינו מלב הטוב מה שפסקים הטור והמחבר שלא מדעת אָחַד מבני הבית, דמשמע מזה דמטרת אָחַד מבני הבית מתר אפלו בעל-פְּרָחוּ של בעל-הבית, ולכאורה לא אשכחן להרא"ש דמיתר אלא מדעת אשתו ולא מדעת שאר בני הבית, וצריך עיון. ולדינא יש דעות כוה בין האחרונים, דלהש"ו ומגן-אברהם בסימן שסח משמע דאין בני הצדא יכולין לקח פתו לערב שלא בידיעת בעל-הבית אפלו אם הבית פתוח להצד אָחַד, ולהב"ח ומקרי"ם לופלין משמע דמתר בפתוח להצד אָחַד, וכן מצד בבית-מאי ובבית-שולח בסימן שסח להלכה. וענין בבאור הלכה לקמה שצדדנו גם-כן בידיעתו: * וְיֵשׁ אֲמָרִים דָּאִין אֲשֶׁתוּ וכו'. הוא דעת הרמב"ם, והמחבר הביאה רק בשם יש אומרים, משמע דסבינא לה לעקר דבדעה קמיתא, ומשום דלפי דעה זו מכרח לשבש גרסת הספרים רגיל אין שאינו רגיל לא, וכמו שכתב בקסף-משנה ובית-יוסף. ובאמת אין צורך כלל לשבש הספרים ושפיר אתי שיטה זו אף לפי רסנתנו, וכמו שכתב מגן-אברהם, וכן כתבו אליה רבה והגנ"א בבאורו, וכן מפרש דבדריהם בפרוש רבנו חננאל שקאי גם-כן בשיטת הרמב"ם, עין שם. והנה לדבריהם אתנא שני המימרות כפשטן, דמימרא ראשונה דאשתו מערבת שלא מדעתו, והינו רק שלא בידיעתו לבד וכפשטיות הלשון, הוא בשאינו רגיל להשתתף, ומימרא שניה שהזכיר רגיל שם, נכנסין בני הצדא ונוטלין - בעל-פְּרָחוּ, ועל-כן גם הר"ף לא הזכיר רק שני המימרות, משום דאזיל בשיטת רבנו חננאל רבו, דאשתו בשאינו רגיל אינו מתר רק שלא מדעת, כפשטיות לשנא דשמואל, ולא בעל-פְּרָחוּ, ואם-כן פיון דסוגיות הש"ס מתפרשא שפיר בהרמב"ם, וגם הרבנו חננאל והר"ף סוכרים פן וולדוהיו מתישב טפי הסוגיא, דלדעת הרא"ש דמימרא אחרונה דשמואל אתנא בבית הפתוח לשני מכוואות ואינו אוסר עליהם, מאי שיק נכנסין בעל-פְּרָחוּ, מאי אכפת להו, אם לא יתן חלק ערובו, הוא יהיה אסור להוציא פלי הבית לחוץ ולא הם], אפשר שיש להחמיר בשיטה זו, שלא לערב בעל-פְּרָחוּ של בעל-הבית אפלו מדעת אשתו היכי שאינו רגיל להשתתף עמהם. מיהו, באלה רבה יראתי שפכת שבדעה קמא יש לספק לקלא, וצריך עיון. איבא, אפלו אם לא נרצה לספק בדעה זו להחמיר היכי שהפעל מוחה, על-פְּרָפנים יש לסמך לפסק כמותם לקל לענין היכי שהוא רגיל לערב עמהם, דבני הצדא נכנסין ונוטלין ממנו בעל-פְּרָחוּ ולא בענין דעת אשתו כלל, דבאמת דעה קמא המערכת דעת אשתו גם כוה, קשה, שאין זו משמעות הש"ס כלל, וכן הרשב"א בעבודת-הקדש, אף-על-פי שפסק גם-כן כסכרת הרא"ש דאשתו מערבת שלא מדעתו הינו אפלו בעל-פְּרָחוּ של בעל. מקל מקום כוה פתח להדיא דבני הצדא נכנסין בעל-פְּרָחוּ ואפלו בלא דעת אשתו, נאלא דלפי שיטתו שם שמפרש רגיל-

שער הציון

(ס) מאמר-מרכיבי, דלא בעלת-שבת: (1) ט"ו ומגן-אברהם, דלא כב"ח. וענין בבאור הלכה: (1) ופשוט דהוא הדין כגריל לצאת ולבוא דרך מבוי אָחַד, הרי אוסר על בני אותו מבוי אם לא יערב, אם-כן הרי פתח אָחַת: (2) וכו' - (ט) פן מוכח בגמרא דפרוש היש-אומרים הנה: (1) פן כתב הרבנו חננאל בהדיא בפרושו: (16) מגן-אברהם, וכן משמע מהגנ"א בבאורו שמפרש מהמגן-אברהם, ומימלא נטמלק דינא דהבית-יוסף שמפרש דאשתו גרעיא מבני הצדא: (17) פן הוא לפי פרוש זה להמעין: (יג) וירושלמי וימכא בהרב המגיד, וכן כתב באלה רבה דוה הוא לכלי עלמא:

(א) אין לנו פשר לציון זה.